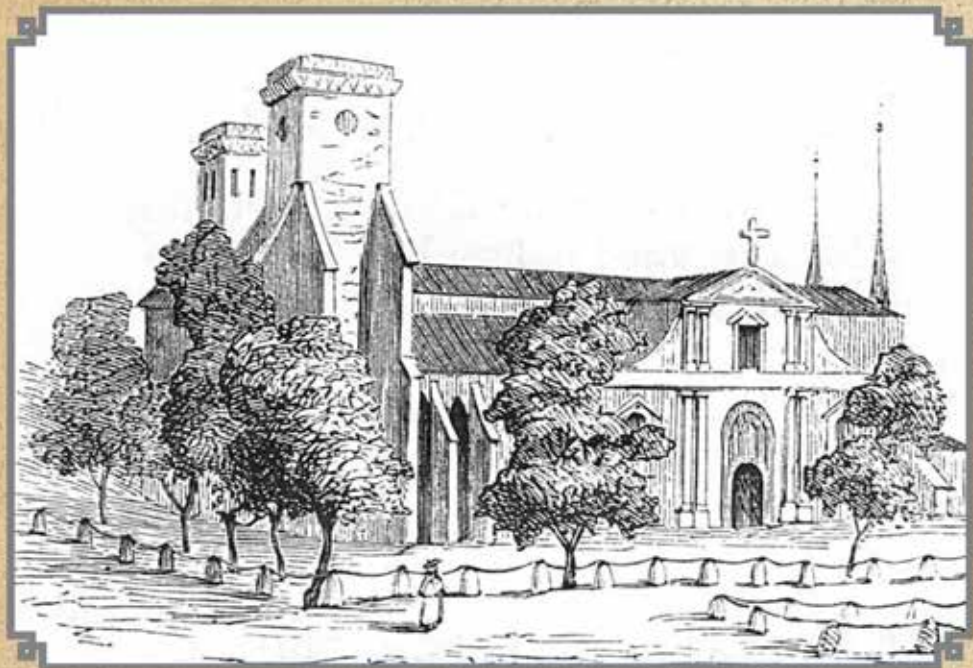

Skildring av Skara

Återutgivning av text från 1884

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Skildring av Skara

år 1884.

Återutgivning av historisk text

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-572-6

Copyright © 2019 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du veta att Skara förr i tiden betraktades som "liten, krok och ful" och med "ofta mycket smutsiga gator".

Texten är en kortfattad skildring av staden men framför allt dess dominerande sevärdhet – domkyrkan.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1884 i tidskriften "Läsning i hemmet för hvar dag i året. Illustrerad svensk familjebok" med rubriken "Skara förr och nu".

Texten publicerades anonymt.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

I den här e-boken publicerar vi originalets text ordagrant och helt utan ändringar, alla namn, uttryck och till och med felstavningar har behållits.

Skildring av Skara år 1884

Den här texten publicerades ursprungligen år 1884 i tidskriften "Läsning i hemmet för hvar dag i året. Illustrerad svensk familjebok" med rubriken "Skara förr och nu". Texten publicerades anonymt.

Skara, »liten, krokig och ful», — ja, så stod det i en gammal geografi. Denna definition tål dock någon jemkning, äfven för den tidpunkt, när ifrågakarande lärobok trycktes. Visserligen var Skara då en liten stad med oansenliga privathus samt krokiga och ofta mycket smutsiga gator; men denna stad hade dock äfven då mycken rikedom på historiska minnen och dess läroverk kan berömma sig af att i sekler hafva meddelat och spridt lärdom och gudsfruktan, ej blott inom provinsen, utan ock vida längre omkring i vårt land. Och dess väldiga domkyrka sedan, med sina två majestätiska torn — af skolgosarne benämnda »Skara byxor» —, hvilka redan på långt håll visade vägen till den stad, der bokvett skulle inhemtas, ordning läras och en god grund läggas för framtida vetande och bildning.

De hvilka, liksom den som nedskrifver dessa rader, gått i Skara skola mellan åren 1830 och 1840, minnas nog från början af 1830-ta-

let den, midtemot och straxt utanför kyrkans altarfönster belägna, låga skolbyggnaden med sina fuktiga murar, sina oeldade rum samt sitt kyliga stengolf, för att icke tala om »nedra förstas» lärorum utom staden, der nere vid Brogården, dit *nio*- och *tio*-åringarne nödgades, ej sällan i snöyra, vandra klockan *sex* om morgnarne och der man icke heller generades af någon öfverdrifven värme. Blef så, år 1833, det då benämnda »nya skolhuset» uppfördt, varmt, bekvämt och rymligt enligt den tidens fordringar. På samma plats, midtemot domkyrkans södra ingångsport, thronar, till ära för Per Ahlander och Helgo Zettervall, sedan år 1871, ett nytt, två våningars, monumentalt palats — 222 fot långt och med tvenne, 62 fot långa, utspringande flyglar — inrymmande tillsammans 19 större och 5 mindre lärosalar, en verkligen imponant bön- och högtidssal med två åhörare-läktare utmed sidorna, en sång- och en instrumentalmusiksal, embetsrum, läskabinett m. m. Det hela, påminnande om Tuilerierna — jag tror, att stilen skulle kunna kallas normandisk-göthisk — är en solid praktbyggnad, som väl pryder sin plats i den stad, hvilken, ehuru liten och med en folkmängd, ännu ej mycket öfverstigande 3,000 invånare, dock för tusen år sedan utgjorde medelpunkten för götharnes urgamla bygd i Sverige — för »Vestergötland, som med skäl kan anses såsom den äldsta hedniska kulturens vagga i vårt land, likasom det är den stadgade kristendomens». Och Skara bevarar i sin mån ännu den höga platsen såsom medelpunkt för bildningen bland Vestergötlands uppväxande ungdom.

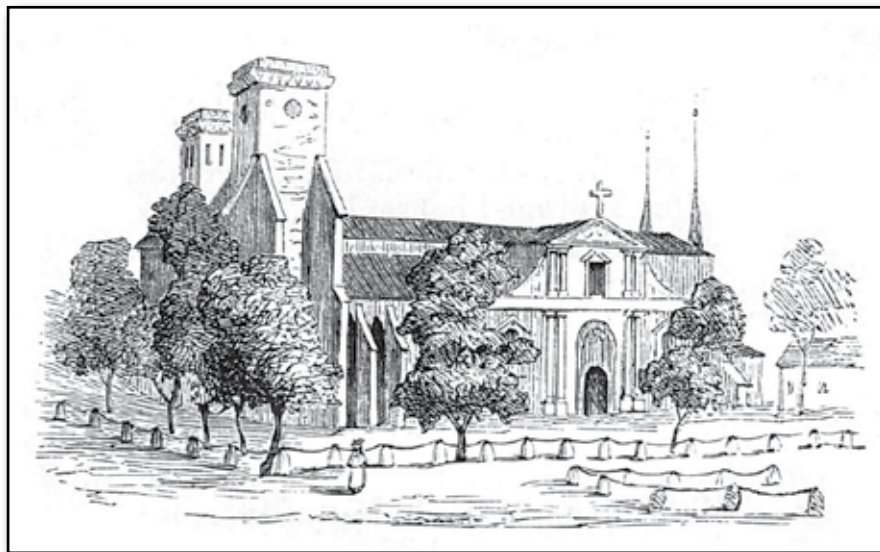
På den, det nya skolhuset motsatta, norra sidan om kyrkan har, jemväl i senare tider, uppförts en biblioteksbyggnad i en vacker stil, något erinrande om det svenska riddarhusets. I denna byggnad, der, förutom stiftets bibliotek, utgörande omkring 20,000 band, äfven ett

zoologiskt och ett fornnordiskt museum inrymmes, har ock domkapitlet sitt säte.

Det forna, låga och tarfliga lancasterskolhuset har fått gifva rum för ett välbygdt och rymligt skolhus, der både folkskola — för flickor och gossar —, slöjdskola och småbarnsskola numera äro inrymda. Der finnes nu ock en, af allmänheten understödd, arbetsskola för flickor. Dessutom ligger invid staden, å förutnämnda *Brogården*, Sveriges äldsta veterinärläroverk, grundlagdt 1775 och doteradt af prof. Hernqvist. Läsaren finner här af, att så väl forntid som nutid här gjort *mycket* för befrämjande af vetande och upplysning. Skara har på senare tider ock blifvit prydd med flera andra vackra byggnader och fått sig ett jernvägshotell samt jernväg till Lidköping och till Stens-torp vid vestra stambanan.

Stadens största märkvärdighet och dess förnämsta prydnad är dock dess domkyrka, hvars byggnad påstås hafva blifvit företagen redan af dess förste biskop Thurgot. Hon är bygd, på 1100-talet, i latinsk korsform, mest i spetsbågsstil, och invigd 1151 af biskop Öd-grim. Denna kyrka har under tidernas lopp undergått flera betydliga reparationer, hvaraf i detta århundrade under åren 1809 och 1810 samt för några år sedan, då det ena af de vid vestra facaden kvarstående, stora tornen ombygdes. Till det vördnadsbjudande templets märkvärdigheter höra Soopska och Hästhufvudska familjernas grafkor. Öfverste Erik Soop, Gust. II Adolfs räddare i slaget vid Weisenburg 1629, hvilat här i en marmorkista, på hvars lock hans och hans frus, f. Anna Posse, bilder äro uthuggna, och hans bedrifter föreställas på tre alabastertaflor i upphöjdt arbete. Han skänkte till kyrkan en guldkalk med patén, vägande nära 60 lod och med deri infattade 60 små diamanter.

Om Skara domkyrka heter det, i »Topografiska och Statistiska uppgifter om Skaraborgs län», att hon »qvarstår ännu efter 8 seklet, en vördnadsbjudande minnesvård af forntidens storartade men dystra byggnadssätt, med sina väldiga murar af huggen sten, sina grofva stödpelare och sina spetsiga hvalf, uppburne af höga pelarrader, äfven af huggen sten; erinrande om de sköna domkyrkorna i Lund och Linköping, vid sidan af hvilka denna med allt skal kan ställas.»

Skara domkyrka.

Viktiga ord och personer

Fot.

Längdmått. En fot motsvarar 29,6 cm.

Gustav II Adolf.

[1594–1632] Svensk kung från 1611 till sin död 1632. Grundlade det svenska stormaktsväldet genom en serie erövringskrig. Betraktas av många som en av världshistoriens främsta fältherrar. Dödades under slaget vid Lützen den 6 november 1632.

Hernqvist, Peter.

[1726–1808] Svensk forskare och veterinär. Började sin akademiska karriär inom naturvetenskapen och hade bland annat kontakt med Carl von Linné. Grundade år 1775 den första veterinärutbildningen i Sverige.

Lod.

Gammal viktenhet. Ett lod motsvarar 13,3 gram.

Soop, Erik.

[1592–1632] Svensk överste för Västgöta regemente till häst. Är mest känd för sina insatser under trettioåriga kriget. Räddade 1629 kungen Gustav II Adolf från att bli tillfångatagen av fien-

dens trupper.

Thurgot.

[ca 980–1030] Tyskromersk präst och biskop. Var den förste stiftbiskopen i Sverige under perioden 1014–1030 då han tjänstgjorde i Skara. Avled i spetälska.

Tuilerierna.

Namnet på ett stort område i centrala Paris där bland annat Tuileritradgården och Place de la Concorde ligger. Tidigare var det namnet på ett stort palats, Palais des Tuileries, där landets monark residerade. Det jättelika palatset brann på 1800-talet och revs 1883.

Zettervall, Helgo.

[1831–1907] Svensk arkitekt som också var professor vid Konstakademien. Hans mest kända arbeten är ombyggnaden av domkyrkorna i Lund och Uppsala samt Hotel Anglais i Stockholm.

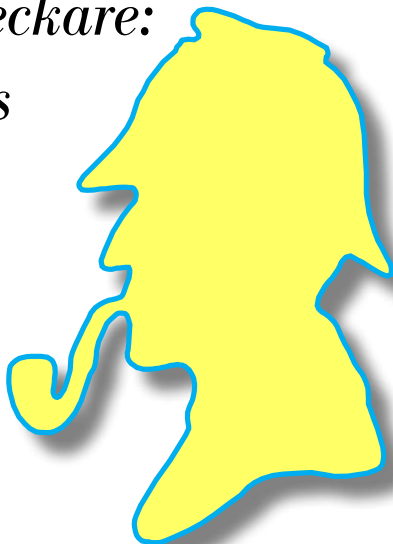
Ödgrim.

[död 1157] Svensk biskop i Skara från 1130 till sin död 1157. Biskop Ödgrim var troligen den som byggde klart Skara domkyrka och som därmed flyttade stiftet från Husby till Skara.

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carrington*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se